

Hur man fordom tröskade råg i Norrland.

Som bekant svedjade man fordom skogen och sådde råg uti askan. Ända så sent som i mannaminne förekom detta i min hembygd. Det var inte små kvantiteter, man härvid skördade. En person berättar t. ex., huru i hans ungdom de fingo ända till 17 tunnor på en enda svedja. Men nu vet hvar och en, huru tröskningen bedrifvits i våra bygder allt intill denna tid: man har bredt ut säden på logen och medelst en slaga eller påk piskat lös kornen ur axen. Men härvid behöfde man täta log-golf, ty rågkornen äro ju helt små. Att få logen riktigt tät var emellertid fordomdags ingen lätt sak på grund af byggnadsvirkets dåliga förädling: man hade på sin höjd en grofbladig vattensåg med endast ett blad i ramen. Af hvarje stock fick man sålunda i regel endast 2 plankor. Dessas kanter sågades ej utan täljdes raka, hvarför plankorna voro bredare i ena ändan. Hade man ingen såg, måste man väl tillgripa det urgamla sättet att medelst yxa och kilar sönderdela stockarna i »klofvar». I gamla handlingar ser man detta omtalas. När några byamän t. ex. anhålla om att få bygga en sågkvarn å sina egna ägor, uppge de såsom skäl bl. a., att de »mestadels ha vind skog, så att de icke utan stor möda kan få bräder och klofvar till husbehof».

Utaf allt detta förstå vi, att det fordom hade sina svårigheter att få täta log-golf för tröskning af råg. Men fanns då inte någon möjlighet att tröska säden utan loge? Jo, sägnen förmäler, att de gamla ha tröskat på *isen*. Författaren har hört detta berättas från två byar i Grundsunda sn i norra Ångermanland, nämligen Könsa och Lakamark, samt ifrån en by i Njurunda i Medelpad, nämligen Ortsjön. Könsaborna, som hade en rågsvedja långt borta i nuvarande Åliden, tröskade säden ifrån denna svedja å den förbifytande Husån och Lakamark-borna å sjön nedanför deras by. Om Ortsjön i Medelpad berättas, att en finne under 1600-talet hade slagit sig ned i

trakten, som då endast var fäboställe, och uppges det, att han skulle hafva tröskat sin svedjeråg å isen på tjärnen nedanför »Sterschmyran» [af »stersch» = störris (?) = stuga utan skorsten och med jordgolf], som nu är åker.

Med detta har författaren endast velat fästa uppmärksamheten på det sakförhållandet, att man fordom tröskat på is, och intressant vore, om flera uppgifter kunde fås, så att man finge en föreställning om, i huru stor usträckning bruket förekommit.

Gottfr. Holmlund.

Utdrag ur äldre litteratur.

Fångst af vildbin.

I *Fataburen* 1915 s. 107 har ur *Peder Månssons Bondakunst* anförts kap. 160 om konsten att *Wpleta Bij*. Likasom så mycket annat i *Peder Månssons* skrifter visar sig emellertid vid närmare granskning detta ställe vara hämtadt från äldre källa. I sitt versifierade företal till »Bondakunst» nämner den beläste Västeråsbispen såsom sina urkunder de latinska författarne *Columella* (början af första århundradet e. K.) och *Palladius* (fjärde århundradet e. K.), den senare särskildt en under hela medeltiden mycket anlitad auktoritet. Jämför man nu *Peder Månssons* framställning af vildbifångst med de bägge nämnda författarnes, visar det sig, såsom ock utgifvaren i en synoptisk sammanställning i inledningen s. XXI påvisar, att han anlitat den äldre af de två, *Columella*, hvilken för öfrigt också fått lämna materialet och delvis äfven formen till *Palladius'* ungefär trehundra år yngre skildring. I bok IX, kap. VIII af *Columella's De re rustica* likasom ock i bok V, kap. VIII af *Palladius'* arbete med samma namn finnes en skildring om upplettandet och infångandet af skogs- eller vildbin, som fullkomligt motsvarar *Peder Månssons*. Likheten är t. o. m. så stor, att det, när dennes fria tolkning redan föreligger i *Fataburen*, icke synes vara anledning att här anförä ens *Columella's* text, huru gammal denna